

پردیس بین الملل بندرانزلی

پایان نامه کارشناسی ارشد

حقوق خصوصی

انحلال نکاح به درخواست زوجه

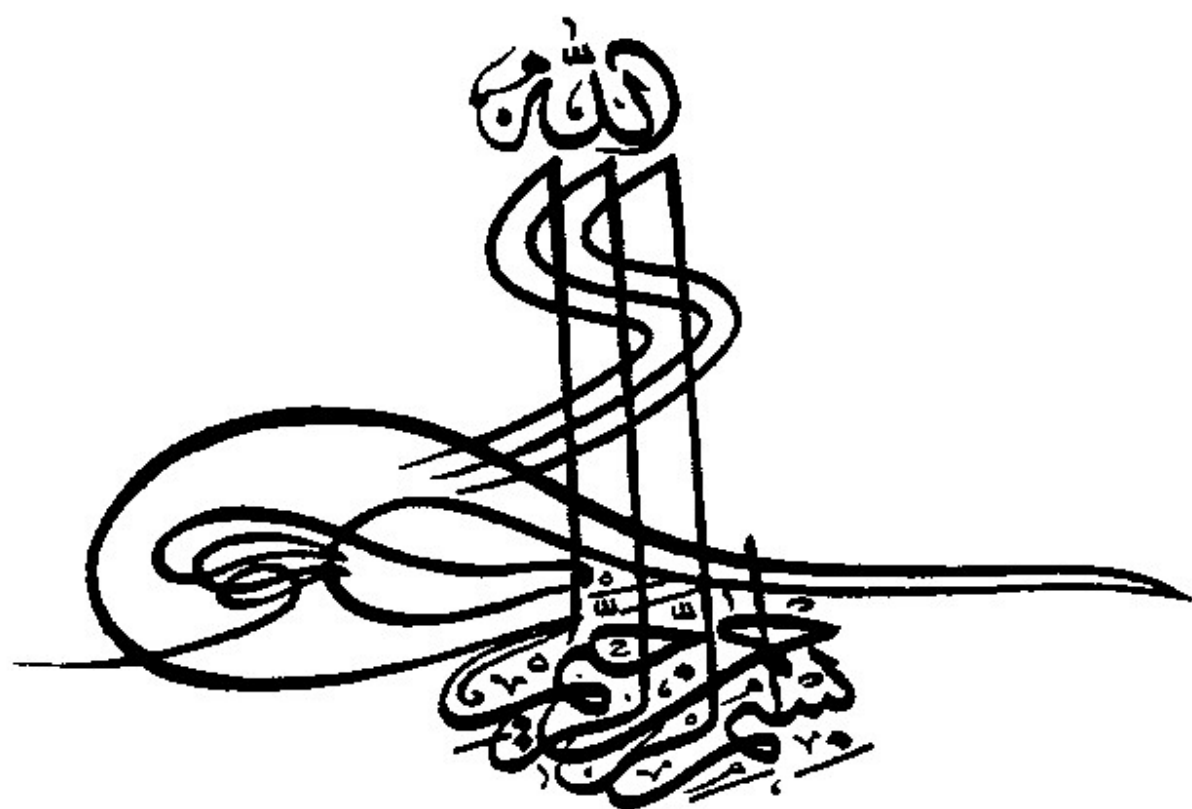
از:

مصطفی شریعت طلب

استاد راهنما :

دکتر محمدرضا شرافت پیم

شهریور ۱۳۹۰

پردیس بین الملل بندرانزلی

انحلال نکاح به درخواست زوجه

از:

مصطفی شریعت طلب

استاد راهنما :

دکتر محمدرضا شرافت پیما

استاد مشاور :

دکتر عباد اله رستمی

شهریور ۱۳۹۰

با درود فراوان به روح پر فتوح پدر بزرگوارم.....

و

سپاس بیکران بر همدلی و همراهی و همگامی مادر دلسوز و مهربانم که سجده ی ایثارش گل محبت را در وجودم پروراند و دامن گهربارش لحظه های مهربانی را به من آموخت و چشمهای پر از برق شوق، و زیبایی حضور همسر و فرزندم در کنارم، که خستگیهای این راه را به امید و روشنی تبدیل کرده و امیدوارم بتوانم در آینده ای نزدیک جوابگوی این همه محبت آنها باشم...

تقدیم به او که آموخت مرا تا بیاموزم
استاد گرامی جناب آقای دکتر محمدرضا شرافت پیما
تقدیم به همسر مهربانم
که مسیح وار با صبرش در تمامی لحظات رفیق راه بود
و تقدیم به گل نازم کسرا جان
که کودکی گمشده ام را در چهره معصومش پیدا کردم

مقدمه.....	۱
تاریخچه موضوع.....	۲
۱- کلیات.....	۴
۱-۱ خانواده در نگاه اسلام.....	۴
۲-۱ تعریف و ماهیت حقوقی فسخ و طلاق و مقایسه آنها با اصطلاحات دیگر.....	۷
۱-۲-۱ تعریف طلاق و ماهیت حقوقی آن.....	۷
۱-۲-۱-۱ تعریف طلاق.....	۷
۲-۱-۲-۱ ماهیت حقوقی طلاق.....	۸
۲-۲-۱ تعریف فسخ نکاح و ماهیت حقوقی آن.....	۱۰
۱-۲-۲-۱ تعریف فسخ نکاح.....	۱۰
۲-۲-۲-۱ ماهیت حقوقی فسخ نکاح.....	۱۱
۳-۲-۱ تفاوت و شباهتهای فسخ و طلاق و مقایسه آنها با اصطلاحات دیگر.....	۱۱
۱-۳-۲-۱ اشتراک فسخ و طلاق.....	۱۱
۲-۳-۲-۱ افتراق فسخ و طلاق.....	۱۲
۳-۳-۲-۱ تفاوت فسخ با انفساخ و بطلان.....	۱۳
۴-۳-۲-۱ تفاوت انحلال و بطلان نکاح.....	۱۳
۳-۱ تحول قانون گذاری در باره خانواده.....	۱۳
۱-۳-۱ انحلال نکاح در ایران.....	۱۴
۲-۳-۱ انحلال نکاح در فرهنگ ها و تمدن های دیگر.....	۱۴
طلاق در دین زرتشت.....	۱۵
طلاق در دین یهود.....	۱۶
طلاق در دین مسیح.....	۱۶
۴-۱ طلاق و فسخ نکاح در حقوق اسلامی.....	۱۶

۱۷..... ۱-۴-۱ طلاق.....

۱۷..... ۱-۱-۴-۱ طلاق در آیات و روایات.....

۱۸..... ۲-۱-۴-۱ انحصاری بودن یا نبودن حق طلاق.....

۱۸..... ۳-۱-۴-۱ علت واگذاری حق طلاق به مرد در اسلام.....

۲۱..... ۴-۱-۴-۱ نقد نظرات ارائه شده و نتیجه گیری.....

۲۲..... ۲-۴-۱ فسخ نکاح.....

۲۲..... ۱-۲-۴-۱ فسخ در آیات و روایات و فقه.....

۲۴..... ۲-۲-۴-۱ فسخ نکاح در قانون.....

۲۴..... ۳-۲-۴-۱ نقد نظرات ارائه شده و نتیجه گیری.....

۲- بررسی تحلیلی موجبات طلاق برای زن..... ۲۶.....

۲۶..... ۱-۲ خودداری یا عجز شوهر از پرداخت نفقه.....

۲۷..... ۱-۱-۲ تعریف نفقه و مصادیق آن.....

۲۸..... ۱-۱-۱-۲ تعریف نفقه.....

۲۹..... ۲-۱-۱-۲ مصادیق نفقه.....

۳۲..... ۲-۱-۲ نفقه در ایران باستان.....

۳۲..... ۱-۲-۲ نفقه در تاریخ.....

۳۲..... ۳-۱-۲ مبانی پرداخت نفقه به زن.....

۳۲..... ۱-۳-۱-۲ مبانی فقهی.....

۳۳..... ۲-۳-۱-۲ مبانی اجتماعی.....

۳۵..... ۳-۳-۱-۲ مبانی حقوقی.....

۳۵..... ۴-۱-۲ میزان نفقه و شرایط ایجاد آن به نفع زوجه.....

۳۵..... ۱-۴-۱-۲ میزان نفقه.....

۳۶..... ۲-۴-۱-۲ شرایط وجوب نفقه.....

۳۸..... ۵-۱-۲ موانع وجوب نفقه و شرط عدم انفاق.....

۳۸..... ۱-۵-۱-۲ موانع وجوب نفقه.....

۴۲..... ۲-۵-۱-۲ شرط عدم انفاق.....

- ۶-۱-۲ حقوق قابل اعمال زن در صورت ترک انفاق از جانب مرد..... ۴۳
- ۱-۶-۱-۲ در فقه..... ۴۳
- ۲-۶-۱-۲ در حقوق موضوعه..... ۴۵
- ۷-۱-۲ مبنای موجب طلاق بودن فقر شوهر..... ۴۹
- ۲-۲ عسر و حرج زن..... ۵۰
- ۱-۲-۲ تعریف عسر و حرج و مبنای این قاعده..... ۵۰
- ۱-۲-۲-۱ مفهوم و تعریف عسر و حرج..... ۵۰
- ۲-۲-۲ مبنای قاعده نفی عسر و حرج..... ۵۱
- ۲-۲-۲ ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی قبل از اصلاح و مبنای فقهی و اجتماعی آن..... ۵۳
- ۱-۲-۲-۲ بررسی سابقه تقنینی ماده ۱۱۳۰ ق.م..... ۵۳
- ۲-۲-۲-۲ مبنای فقهی و اجتماعی ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی..... ۵۵
- ۳-۲-۲ مقایسه مواد ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ قانون مدنی و بررسی مصادیق عسر و حرج زن..... ۵۷
- ۱-۳-۲-۲ مقایسه مواد ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ قانون مدنی..... ۵۷
- ۲-۳-۲-۲ بررسی مصادیق عسر و حرج زن..... ۵۹
- ۴-۲-۲ حضری یا تمثیلی بودن مصادیق عسر و حرج و شرایط اجرای ماده ۱۱۳۰ ق.م..... ۷۴
- ۱-۴-۲-۲ آیا عسر و حرج مصادیق دیگری نیز دارد؟..... ۷۵
- ۲-۴-۲-۲ شرایط اجرای ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی..... ۷۸
- ۵-۲-۲ ماهیت طلاق حاکم در عسر و حرج..... ۷۹
- ۱-۵-۲-۲ طلاق بائن..... ۷۹
- ۲-۵-۲-۲ طلاق بائن یا رجعی..... ۸۰
- ۳-۵-۲-۲ طلاق بائن مشروط و طلاق رجعی مشروط..... ۸۰
- ۴-۵-۲-۲ رویه عملی محاکم خانواده..... ۸۰
- ۳-۲ غیبت مرد..... ۸۱
- ۱-۳-۲ مبنای فقهی و حقوقی طلاق به علت غیبت مرد..... ۸۱
- ۱-۱-۳-۲ مبنای فقهی طلاق به علت غیبت زوج..... ۸۱

- ۲-۳-۱-۲ طلاق زن به علت غیبت مرد از دیدگاه قانون مدنی..... ۸۳
- ۲-۳-۲ مراحل استناد به غیبت مرد..... ۸۴
- ۲-۳-۲-۱ طبیعت طلاق در مورد غایب مفقودالاثر..... ۸۵
- ۲-۳-۳ عسر و حرج در غیبت مرد و مقایسه مقررات قانون مدنی با شرط مذکور در عقدنامه‌ها..... ۸۶
- ۲-۳-۳-۱ استناد به عسر و حرج در صورت غیبت مرد..... ۸۶
- ۲-۳-۳-۲ مقایسه مقررات قانون مدنی با شرط مذکور در عقدنامه‌ها..... ۸۷
- ۲-۴ وکالت زن برای طلاق..... ۸۸
- ۲-۴-۱ تعریف وکالت و بررسی وکالت زن برای طلاق در فقه امامیه..... ۸۸
- ۲-۴-۱-۱ مفهوم وکالت..... ۸۸
- ۲-۴-۱-۲ بررسی وکالت زن برای طلاق در فقه امامیه..... ۸۹
- ۲-۴-۲ شرط وکالت زن برای طلاق در حقوق ایران..... ۹۰
- ۲-۴-۲-۱ احکام کلی شرایط ضمن عقد..... ۹۰
- ۲-۴-۲-۲ شرط وکالت ضمن عقد نکاح..... ۹۲
- ۲-۴-۳ تحصیل اذن از دادگاه و تشکیل جلسات داوری در وکالت در طلاق..... ۹۳
- ۲-۴-۳-۱ آیا زن در صورت داشتن وکالت از تحصیل اذن دادگاه معاف است؟..... ۹۳
- ۲-۴-۳-۲ تشکیل جلسات داوری در صورت وکالت زن..... ۹۴
- ۲-۴-۴ ماهیت وکالت برای زن به صورت مطلق..... ۹۵
- ۲-۴-۴-۱ دیدگاه فقهی..... ۹۵
- ۲-۴-۴-۲ دیدگاه حقوق..... ۹۶
- ۲-۴-۵ ماهیت طلاق به وکالت..... ۹۷
- ۲-۴-۵-۱ ماهیت طلاق به وکالت..... ۹۷
- ۲-۴-۵-۲ تفویض طلاق و تفاوت آن با توکیل..... ۹۹
- ۳- موجبات فسخ نکاح..... ۱۰۱**
- ۳-۱ موجبات فسخ نکاح در قانون مدنی و تفاوت‌های موجود بین زن و مرد..... ۱۰۱

- ۱-۳-۱ تخلف از شرط صفت و وجود عیب در زوجین..... ۱۰۱
- ۱-۳-۱-۱ تخلف از شرط صفت..... ۱۰۱
- ۱-۳-۱-۲ وجود عیب در هریک از زوجین..... ۱۰۳
- ۲-۱-۳ حکم تبعیض آمیز قانون مدنی و بررسی مبنای فقهی آن..... ۱۰۴
- ۱-۲-۳-۱ روایات مربوط به حق فسخ نکاح..... ۱۰۶
- ۱-۳-۲-۲ اشاره‌ای به حکم موضوع در فقه اهل سنت و قوانین کشورهای اسلامی..... ۱۱۱
- ۱-۳-۲-۳ قابل انتقاد بودن مقررات قانون مدنی در مورد عیوب موجب فسخ..... ۱۱۳
- ۲-۳-۲ حق فسخ برای زوجین..... ۱۱۴
- ۱-۲-۳-۱ حق فسخ به دلیل جنون..... ۱۱۴
- ۱-۲-۳-۱-۱ مفهوم و انواع جنون..... ۱۱۴
- ۱-۲-۳-۲-۱ بررسی فقهی جنون..... ۱۱۵
- ۱-۲-۳-۳-۱ بررسی حقوقی جنون..... ۱۱۶
- ۲-۲-۳ جنون؛ فسخ نکاح یا بطلان آن..... ۱۱۷
- ۱-۲-۲-۳ مستندات جواز فسخ نکاح بر اثر جنون زوج..... ۱۱۷
- ۲-۲-۲-۳ مستندات جواز فسخ نکاح بر اثر جنون زوجه..... ۱۱۸
- ۳-۲-۳ حق فسخ به دلیل فقدان صفت شرط شده و تدلیس..... ۱۱۸
- ۱-۳-۲-۳ تخلف از شرط صفت..... ۱۱۹
- ۲-۳-۲-۳ رابطه تدلیس و تخلف از شرط..... ۱۲۱
- ۳-۲-۳-۳ ضمانت اجرای کیفری و مدنی تدلیس..... ۱۲۱
- ۳-۳-۳ حق فسخ برای زن..... ۱۲۵
- ۱-۳-۳-۱ خصاء و عنن..... ۱۲۵
- ۱-۳-۳-۱-۱ خصاء..... ۱۲۵
- ۲-۳-۳-۱-۲ عنن..... ۱۲۶
- ۲-۳-۳ مقطوع بودن آلت تناسلی..... ۱۲۸
- ۱-۲-۳-۳-۱ بررسی عیب مقطوع بودن آلت تناسلی..... ۱۲۸
- ۲-۳-۳-۲ بررسی ماده ۱۱۲۲ قانون مدنی قدیم و جدید..... ۱۲۹
- ۴-۳-۴ حق فسخ برای مرد..... ۱۳۰

- ۱۳۰..... ۳-۴-۱ قرن و نابینایی از هر دو چشم.....
- ۱۳۰..... ۳-۴-۱-۱ قرن.....
- ۱۳۱..... ۳-۴-۱-۲ نابینایی از هر دو چشم.....
- ۱۳۱..... ۳-۴-۲ جذام و برص.....
- ۱۳۱..... ۳-۴-۲-۱ جذام.....
- ۱۳۲..... ۳-۴-۲-۲ برص.....
- ۱۳۲..... ۳-۴-۳: افضاء وزمین گیری.....
- ۱۳۲..... ۳-۴-۳-۱ افضاء.....
- ۱۳۳..... ۳-۴-۳-۲ زمین گیری.....
- ۱۳۳..... ۳-۵ مسائل مربوط به فسخ نکاح.....
- ۱۳۳..... ۳-۵-۱ رفع عیب قبل از فسخ و لزوم وجوب عیوب زن در زمان عقد.....
- ۱۳۳..... ۳-۵-۱-۱ رفع عیب قبل از فسخ.....
- ۱۳۴..... ۳-۵-۱-۲ لزوم وجوب عیوب زن در زمان عقد.....
- ۱۳۴..... ۳-۵-۱-۳ عدم وجود حق فسخ در صورت علم به عیب.....
- ۱۳۵..... ۳-۵-۲ کیفیت اجرای خيار فسخ.....
- ۱۳۵..... ۳-۵-۲-۱ فوریت خيار فسخ.....
- ۱۳۶..... ۳-۵-۲-۲ عدم لزوم رعایت شرایط طلاق در فسخ.....
- ۱۳۷..... نتیجه گیری.....

فهرست علائم اختصاری

بی تا	بدون تاریخ
بی نا	بدون نام ناشر
ج	جلد
چ	چاپ
ش	شماره
ص	صفحه
ق.آ.د.م	قانون آیین دادرسی مدنی
ق.م	قانون مدنی
ق.ا.ا.م	قانون اجرای احکام مدنی
م	میلادی
ه.ش	هجری شمسی
ه.ق	هجری قمری

انحلال نکاح به درخواست زوجه

مصطفی شریعت طلب

یکی از جنجال برانگیزترین قوانین در تمام نقاط دنیا قوانین مربوط به خانواده و روابط زوجین است. امروزه در اکثر کشور های پیشرفته با توجه به تحولات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تمایل قانونگذار به سمت تعادلی با اعمال تبعیض مثبت به نفع زنان و کودکان به جهت شرایط خاص این گروه شکل گرفته است. در کشور ما از زمان تدوین قانون مدنی ریشه اصلی روابط زوجین و نیز ابوبین با فرزندان کاملاً منطبق بر فقه شیعی بوده به نحوی که عباراتی از قانون دقیقاً ترجمه متون فقهی است که این امر به رغم تحولات اجتماعی، از سال ۱۳۰۴ تا کنون اصلاح زیادی نگردیده است. از نظر حقوق اسلام (فقه) مرد این اختیار را دارد که هرگاه بخواهد زن خود را طلاق دهد و زن نیز این حق را دارد تا در موارد خاص از حاکم شرع تقاضای طلاق کند، قانون کشور ما نیز به تبعیت از حقوق اسلام اختیار طلاق را به مرد داده است و در عین حال موارد خاصی در قانون پیش بینی شده است که در صورت تحقق هر یک از این موارد زن می تواند به دادگاه صالح مراجعه نموده و تقاضای طلاق خود را مطرح سازد؛ از طرف دیگر یکی از مسائل که نه به صورت فراگیر بلکه موردی برخی از قانون های مهر و عاطفه خانواده را بر هم می زند، موجبات فسخ نکاح است. عقد نکاح بر خلاف سایر عقود به دلیل حفظ ثبات آن، منحصرأ به موجب خیار عیب، تدلیس و تخلف از شرط صفت قابل فسخ می باشد. لذا در این پایان نامه موجبات طلاق و فسخ نکاح به درخواست زوجه را مورد مذاقه قرار می دهیم.

واژگان کلیدی: طلاق، فسخ، نکاح دایم، انحلال

Abstract

Dissolution of matrimony by wife

Mostafa shariattalab

One of the most uproarious laws in the entire world is the law related to family and spouses relation. these days in most developed countries concerning to cultural changes , and social , economic as well the legislator tendency by positive discrimination toward the us men and children benefits because of their special condition is formed. In our country since the civil law complation the spouses relation and parents to children origin is quite riferied to shied jurisprudence that the text of law are juratory text translation precisely that this despite of social changes. Since 1925 has not been much reformed.

From the Islamic jurisprudence the man has the right at any time he wants can divorce his wife and wife has also right to be divorced from his husband in special cases by religious judge demand. in our country refer to Islamic rights the right of divorce is by husband and also income cases the wife has high to demand divorce be application through the competent court and ask for getting divorce. in other hand one of the problems not as spacious but by change is devorceb that cause destruction of some affection and love family center. Marriage contract against other contract because of it stability specially refer to option of defect , hypocrisy and to violate at condition of description can be cancelled . So in this thesis devorce cases and the causes and marriage dissolution by the wife has been studied.

Terms key: divorce, dissolution, permanent, marriage, break-up (dissolution)

نیست، بلکه ضروری و لازم بوده و به واقع تنها راه کار و چاره برای رهایی از یک زندگی مشقت بار و توأم با جنگ اعصاب و دردسر است و این شانس را به فرد می دهد تا بتواند در راهی جدید قدم گذاشته و خوشبختی را در این راه بجوید.

بنابراین به لحاظ جایگاه ویژه خانواده و عقد نکاح و تأثیرات بسزای آن در افراد و اجتماع، انحلال آن نیز بدلیل اهمیت خاص آن مورد مذاقه قرار گرفته و تا جایی که ممکن بوده، سعی شده است از انحلال آن ممانعت شود و اصولاً شارع مقدس در مواردی که ادامه نکاح برای یکی از زوجین موجب عسر و حرج و یا ضرر ناروایی بوده، انحلال (فسخ و طلاق) آن را مجاز دانسته است.

تاریخچه موضوع

با تتبع در مقالات و پایان نامه ها صرف نظر از کتب حقوقی و فقهی، در تحقیقات ارائه شده، صرفاً به یکی از طرق انحلال نکاح پرداخته شده، مثلاً یا فسخ نکاح بررسی شده یا موجبات طلاق، لذا در این تحقیق هر دو مورد انحلال نکاح را مورد بررسی قرار گرفته و نظرات مطرح شده در این زمینه جمع آوری شده است.

سؤالات تحقیق

ماهیت حقوقی طرق انحلال نکاح چیست؟

انحلال نکاح به چه صورت هایی ممکن است اتفاق بیفتد؟

شرایط استفاده از این حقوق قانونی و تحقق آن ها چه مواردی می باشد؟

اهمیت تحقیق

در حقوق مدنی نیز حقوق خانواده به دلیل این که با مسائل اجتماعی، اخلاقی و مذهبی آمیخته و بیشتر قواعد آن مربوط به نظم عمومی و اخلاق حسنه است، دارای جایگاه ویژه ای می باشد. عقد نکاح به لحاظ حساسیت و اهمیت نقش خانواده در تحکیم بنای اجتماع، سرنوشت فرزندان، حفظ آرامش، امنیت روانی، پرورش احساسات و عواطف انسانی و ارتقاء صفات معنوی هم در دیدگاه عرفی مردم و هم در نظر قانونگذار، باید از یک ثبات بیشتری نسبت به سایر قرار دادها برخوردار باشد. برخی نکاح را دارای چهره عبادی دانسته و از این جهت آن را از سایر عقود ممتاز شناخته اند. به همین دلیل نیز مقنن آثار نکاح و موارد انحلال را معین می کند و در این زمینه حاکمیت اراده نقش مهمی ندارد. لذا در پی مطالب فوق الذکر، طرق انحلال نکاح دائم در این تحقیق مورد بررسی می گیرد.

روش تحقیق

موضوع تحقیق حاضر بیش از هر چیز روش تحلیلی کتابخانه ای را اقتضاء می نماید. بنابراین نوشتار حاضر عمدتاً بر پایه همین روش تالیف گردیده است.

یاد آوری

باتوجه به اهمیت تشکیل خانواده، حفظ قداست آن و جلوگیری از آسیب پذیری آن و همچنین مفاهیم عرفی در این تحقیق از طرق انحلال نکاح دائم صحبت شده است، و هر جا از نکاح به صورت مطلق سخنی گفته شد، منظور نکاح دائم است و طرق انحلال نکاح موقت که انقضای مدت و بذل مدت می باشد خارج از موضوع رساله می باشد هرچند طلاق تخصصاً از عقد موقت خارج است.

بعلاوه برغم آنکه، ماده ۱۱۲۰ قانون مدنی موجبات انحلال نکاح را سه مورد بیان نموده است. اما، در این تحقیق از طلاق و فسخ نکاح بحث می شود و فوت یکی از طرفین عقد ازدواج که یکی از طرق انحلال نکاح است به دلیل غیر ارادی بودن آن مورد نظر نمی باشد.

در این پایان نامه ابتدا فصل اول، به کلیات اختصاص داده شده است؛ چرا که لازمه این تحقیق این بود که، خوانندگان گرام، ابتدا با لغات و واژه های حقوقی بکار رفته در این تحقیق آشنا شوند. در فصل دوم موجبات تقاضای طلاق از طرف زن مورد بازبینی قرار می گیرد که عبارتند از خودداری یا عجز شوهر از پرداخت نفقه، عسرو حرج زن، غیبت مرد و وکالت زن در طلاق؛ که خود به چهار مبحث تقسیم می شود و در آخر نیز در فصل سوم، موجبات فسخ نکاح از جانب زن را مورد بررسی قرار می دهیم که شامل خیار عیب، تدلیس و تخلف از شرط صفت و چگونگی اعمال خیار می باشد.

۱- کلیات

در هر نوشتاری لازم است که ابتدائاً خواننده را با مفاهیم و تعریف کلی مربوط به آن بحث آشنا نمود. تا فهم مطالب اصلی نوشتار ساده تر گردد. از این رو فصل اول را به کلیات اختصاص می دهیم و در چهار مبحث به بیان اهمیت خانواده در اسلام در مبحث اول، تعریف طلاق و فسخ نکاح و ماهیت آن و مقایسه آنها با دیگر مفاهیم در مبحث دوم، سیر تحولات قوانین مربوط به خانواده در مبحث سوم، در آخرین به بررسی حق طلاق و فسخ نکاح در اسلام می پردازیم.

۱-۱ خانواده در نگاه اسلام

اسلام به ازدواج و تشکیل خانواده اهمیت فراوان داده و آن را یکی از ارکان اساسی دین اسلام معرفی می کند. چنان که از امام باقر (ع) نقل شده (ما بنی بناء فی الاسلام احب الی الله عزوجل من التزویج). هیچ اساس و بنیانی در اسلام نزد خدا محبوب تر از اساس زناشویی نیست. (حر عاملی، ج ۱۴، ص ۳)

آری این جمله امام به تنهایی کافیهست که اهمیت زناشویی و تشکیل خانواده را که هسته ی اصلی اجتماع بزرگ به شمار می رود را ثابت کند.

و یا در روایات صحیح، تشکیل خانواده را سنت پیامبر دانسته و بقاء نسل و تربیت فرزندان صالح را که در واقع هدف نهایی ازدواج می باشد، از جمله مواردی می داند که پیامبر به آن فخر و مباهات ورزیده است.

چنان که رسول اکرم (ص) می فرماید (ازدواج کنید تا جمعیت شما زیاد شود زیرا در روز قیامت به زیادی جمعیت مسلمان ها در میان امت های دیگر غیر اسلامی مباهات می کنم). (حر عاملی، ج ۱۴، ص ۳)

وجود این روایات و سفارشات که همواره از معصومین رسیده است و هم چنین روایاتی که مردم را از طلاق نهی کرده و آن را امری منفور و زشت در نزد خدا می داند نشان می دهد که ازدواج امری پسندیده و بسیار تأکید شده در اسلام است. زیرا دین اسلام، یک دین اجتماعی است و تنها تنظیم کننده ی رابطه فردی انسان ها با خداوند نمی باشد، هر چند تکامل و تحصیل سعادت اخروی انسان ها، هدف غائی فرستادن کتاب های آسمانی و پیامبران است، اما این هدف را با ارائه دستور های دینی در متن زندگی اجتماعی تعقیب می نماید و انسان را در جامعه به حال خود واگذار نکرده است. صفت هدایت گری خداوند و رحمت بی پایان او اقتضاء می کند که در همه احوال شامل بشر گردد و با تنظیم مقررات و احکام برای زندگی اجتماعی انسان او را به سمت مقصد نهایی هدایت نماید. (تبریزی، ۱۳۸۱)

ازدواج و تشکیل خانواده پیوند مقدسی می باشد که به دلیل اثرات عمیق اجتماعی، مورد توجه و تشویق همه ی نظام های اجتماعی، بوده است. خانواده هسته ی اولیه تشکیل جامعه و تمدن کوچکی است که با پیوند دو نفر شکل می گیرد و اولین گام برای خروج از خود محوری و حرکت به سوی توجه به دیگران می باشد.

آن که تا دیروز تنها به (من) و (منافع من) می اندیشید، اینک ناچار است در اندیشه ی (ما) و (مصالح ما) باشد و این قدم اول برای رهایی از (خود بینی) است.

یکی از علل اهمیت ازدواج در اسلام، تأثیر اجتماعی ازدواج می باشد. زیرا ازدواج راهی مشروع و قانونی برای ارضای غرایز جنسی در قالبی کنترل شده است. امنیت خاطر و آرامشی که از این طریق نصیب فرد می شود. مانع از غرق شدن او در افکار و هیجانات باطل می گردد. در این حالت آرامش و بی نیازی است که فرد در برابر وسوسه ها، خود را در حصار و دژ محکمی می یابد و لذا در فقه اسلامی به مرد متأهل که می تواند نیاز های خود را از طریق مشروع ارضاء کند (محصن) و به زن (محصنه) گفته می شود، یعنی کسی که در حصن و دژی محافظت می شود.

در چنین حالت آرامش روحی است که قوای فکری و توان جسمی افراد جامعه می تواند در مسیر سازندگی و تلاش بکار افتد و جامعه ضمن برخورداری از ضریب امنیت بالا، از حاصل خدمات و فعالیت های اعضای خود بهره مند گردد.

علاوه بر این مورد دلیل دیگر ازدواج در اسلام انسان سازی است. ما باید بدانیم که محیط خانه مکتب بسیار سازنده ای است به طوری که منشاء بسیاری از صفات خدا پسندانه است و بسیاری از صفات منفی و ناپسند هم در اثر عدم تشکیل خانواده پیدا می شود، در خانه و اجتماع باید یک سلسله از تمایلات خود را فدا کنیم و گرنه زندگی سخت خواهد شد این فداکاری و گذشت در محیط خانه لازم تر و ضروری تر است، اگر زن وشوهر در خانه برای رضای خدا بر بد اخلاقی و سوء رفتار یکدیگر صبر کنند ثواب بسیار می برند از این رو بر زن و مرد لازم است که در پرتو کانون گرم خانواده به تکامل دست یابند.

شرع مقدس اسلام در تشکیل خانواده تنها به ارضاء غریزه ی جنسی نظر ندارد، اگر چه این نکته مهم نیز جزئی از فلسفه ی ازدواج است و اسلام برای حفظ عفت عمومی در جوامع بشری به دختران و پسران بالغی که نیاز به ازدواج دارند امر به پیوند و تشکیل خانواده داده است. (برانیسلا و مالدینوفسکی، ۱۳۵۵)

لذا خانواده به عنوان نخستین و قدیمی ترین و مؤثرترین نهاد اجتماعی که هم از لحاظ اجتماعی و هم اقتصادی نقش انکار ناپذیری در جامعه ایفاء می کند باید قانون حمایت کننده ای از این نهاد اجتماعی وجود داشته باشد تا از هر اقدامی که به ضعف این مهم می انجامد جلوگیری شود و اصلاحات و نو آوریهایی که باعث تثبیت خانواده می گردد را مدنظر داشته باشد. بی شک قانون گذار باید به منافع هریک از افراد

خانواده توجه کند. لیکن آن چه در درجه اول اهمیت قرار دارد، نفع خانواده به عنوان یک نهاد واحد اجتماعی است و استحکام و حمایت از آن باید بیش از هر چیز مورد نظر باشد. (حقانی زنجانی، ۱۳۵۱)

آنچه در سیرت پیشوایان دین مشاهده می‌شود این است که تا حد امکان از طلاق پرهیز داشته‌اند از این رو طلاق از طرف آنها بسیار به ندرت صورت گرفته و هر وقت صورت گرفته دلیل معقول و منطقی داشته است.

سؤالی که در این مرحله مطرح می‌شود این است که معنی این جمله «مبغوض‌ترین حلالها در نزد خدا طلاق است» چیست؟ طلاق اگر حلال است، مبغوض نیست و اگر مبغوض است، حلال نیست؛ مبغوض بودن با حلال بودن سازگار نیست.

راز اصلی مطلب این است که زوجیت و زندگانی زناشویی یک علفه طبیعی است نه قراردادی و قوانین خاص در طبیعت برای او وضع شده است. این پیمان با پیمان‌های دیگر اجتماعی تفاوت دارد زیرا آنها صرفاً یک سلسله قراردادهای اجتماعی هستند، طبیعت و غریزه در آنها دخالت ندارد و قانونی هم از نظر طبیعت و غریزه برای آنها وضع نشده است. بر خلاف پیمان ازدواج که، ازدواج، وحدت و اتصال است، و طلاق، جدایی و انفصال. وقتی که طبیعت قانون جفت‌جویی و اتصال زن و مرد را به این صورت وضع کرده است که از طرف یک نفر اقدام برای تصاحب است و از طرف دیگر عقب نشینی برای دلبری و فریبندگی، احساسات یک طرف را بر اساس در اختیار گرفتن طرف دیگر و احساسات آن طرف دیگر را بر اساس در اختیار گرفتن قلب او قرار داده است، وقتی که طبیعت، پایه ازدواج را بر محبت و رحمت و وحدت و همدلی قرار داده نه بر همکاری و رفاقت صرف، وقتی که طبیعت منظور خانوادگی را بر اساس مرکزیت جنس ظریفتر و گردش جنس خشن به گرد او قرار داده است، خواه ناخواه جدایی و انفصال و از هم پاشیدگی این کانون و متلاشی شدن این منظومه را نیز تابع مقررات خاصی قرار می‌دهد و باید گفت این پیمان محبت و یگانگی قابل اجبار و الزام نیست. (دهقانی نقندر، ۱۳۷۶)

مکانیسم طبیعی ازدواج که اسلام قوانین خود را بر آن اساس وضع کرده است این است که زن در منظومه خانوادگی محبوب و محترم باشد. بنابراین اگر به عللی زن از این مقام خود سقوط کرد و شعله محبت مرد نسبت به او خاموش و مرد نسبت به او بی‌علاقه شد، پایه و رکن و اساس خانوادگی خراب شده؛ یعنی این اجتماع به حکم طبیعت از هم پاشیده است. اسلام به چنین وضعی با نظر تأسف می‌نگرد، ولی پس از آنکه می‌بیند اساس طبیعی این ازدواج متلاشی شده است، نمی‌تواند از لحاظ قانونی آن را یک امر باقی و زنده فرض کند. اسلام کوششها و تدابیر خاصی بکار می‌برد که زندگی خانوادگی از لحاظ طبیعی باقی بماند، یعنی زن در مقام محبوبیت و مرد در مقام طلب باقی بماند. توصیه‌های اسلام بر اینکه زن حتماً خود را برای شوهر خود بیاراید، هنرهای خود را در جلوه‌های تازه برای شوهر به ظهور برساند، رغبت‌های جنسی او را اشباع کند و ... و از طرف دیگر به مرد توصیه کرده به زن خود محبت و مهربانی کند، به او اظهار عشق و علاقه نماید، محبت خود را کتمان نکند و همچنین تدابیر اسلام مبنی بر اینکه بر خورده‌های زنان و مردان در خارج از کادر زناشویی لزوماً و حتماً باید پاک و بی‌آلایش باشد، همه و همه برای این است که اجتماعات خانوادگی از خطر از هم پاشیدگی مصون و محفوظ بمانند.

بزرگترین اعجاز اسلام، تشخیص این مکانیسم است، علت اینکه دنیای غرب توانسته بر مشکلات خانوادگی فائق آید و هر روز مشکلی بر مشکلات آن افزوده، عدم توجه به همین مکانیسم است. اما خوشبختانه تحقیقات علمی تدریجاً آن را روشن می‌کند.